

Wat staat er in het advies over de Wet collectieve warmte?

Een groep wetenschappers heeft in opdracht van de Tweede Kamer gekeken naar het voorstel voor de Wet collectieve warmte. Die wet moet zorgen voor meer gebruik van gezamenlijke warmtenetten, als alternatief voor aardgas. De wet moet ook zorgen dat warmte duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar wordt.

De onderzoekers zijn kritisch. Volgens hen is het wetsvoorstel te ingewikkeld en biedt het weinig voordeel voor burgers. Gemeenten krijgen te weinig zeggenschap, en innovatieve oplossingen worden niet gestimuleerd.

Wat is goed aan het voorstel?

- Er komt een **systeem van tarieven op basis van echte kosten**. Dat klinkt eerlijker voor burgers dan de huidige manier van prijsbepaling.
- **Burgerinitiatieven** (zoals warmtecoöperaties) kunnen een officiële rol krijgen.
- Er is een **duidelijk klimaatdoel**: in 2050 mag de warmte geen broeikasgassen meer uitstoten.

Wat zijn de problemen volgens de onderzoekers?

1. **Geen duidelijke uitleg van het probleem**
 - Het wetsvoorstel legt niet goed uit wat er mis is met de huidige situatie. De echte oorzaken van trage en dure warmtenetten komen nauwelijks aan bod.
2. **Te weinig ruimte voor gemeenten en burgers**
 - Gemeenten mogen straks minder zelf beslissen over warmtenetten. Burgers hebben nauwelijks invloed, terwijl Europese regels juist pleiten voor *energy citizenship*: mensen moeten actief kunnen meedenken en meedoen.
3. **Te ingewikkeld en te veel regels**
 - De regels rond kavels (gebieden waar één warmtebedrijf mag leveren) en tarieven zijn te ingewikkeld. Dat maakt het duurder en langzamer om warmtenetten te starten.
4. **Voorkeur voor grote bedrijven**
 - De wet geeft vooral ruimte aan grote, regionale warmtebedrijven. Kleine, lokale oplossingen krijgen nauwelijks een kans. Terwijl uit het buitenland blijkt dat juist kleine systemen vaak goedkoper en beter zijn.
5. **Innovatie wordt geremd**

- In de wet wordt warmte als een los systeem gezien, terwijl veel nieuwe oplossingen juist werken door warmte, elektriciteit en koeling te combineren. Daar houdt de wet geen rekening mee.

6. Het systeem van kostengebaseerde tarieven is te ingewikkeld

- De voordelen van eerlijke prijsberekening gaan verloren door een te ingewikkelde opzet en een langzame invoering.

7. Geld van de overheid wordt mogelijk niet goed gebruikt

- Er zijn veel subsidies nodig, maar het is niet zeker dat die echt leiden tot betaalbare en duurzame warmtenetten.

Wat stellen de onderzoekers voor?

- **Maak de wet eenvoudiger** en geef gemeenten meer vrijheid om zelf plannen te maken.
- **Voer kostengebaseerde tarieven meteen in** bij nieuwe netten, zonder ingewikkelde tussenstappen.
- **Laat burgerinitiatieven voorgaan**, zeker als ze gesteund worden in de wijk.
- **Stop met het vereveningsfonds** (waarbij goedkope netten moeten betalen voor dure netten). Maak liever een apart noodfonds voor echte problemen.
- **Geef gemeenten een duidelijke rol bij het controleren van tarieven.**
- **Maak de wet techniekneutraal**: laat alle soorten systemen een eerlijke kans krijgen, groot of klein.
- **Zorg voor hulpmiddelen voor gemeenten**, zoals een kostenvergelijkingstool en een duidelijke methode voor het maken van keuzes.
- **Laat elk jaar zien welke netten duur of goedkoop zijn**, zodat burgers en gemeenten kunnen vergelijken.

Wat betekent dit voor beleid?

Als de wet niet wordt aangepast, bestaat het risico dat er dure, grote warmtenetten komen die niet goed aansluiten bij wat burgers willen. Het draagvlak zal dan laag blijven, en de warmtetransitie gaat traag en moeizaam.

Het advies laat zien dat **eenvoud, lokale zeggenschap en ruimte voor innovatie** belangrijk zijn om echt vooruitgang te boeken.

Dus de wetenschappers branden de Wcw bij de voeten af?

Deze conclusie is scherp, maar **zeker niet onterecht**. Ze doen het netjes en onderbouwd, maar het is inderdaad een **fundamentele afrekening** met de manier waarop deze wet nu is ontworpen. En dat is opvallend, want het gaat om een grote en dure systeemwijziging waar veel van afhangt.

Waarom die conclusie terecht is

De wetenschappers zeggen in feite:

- **De doelen zijn vaag of innerlijk tegenstrijdig;**
- De wet is **te complex, bureaucratisch en centralistisch;**
- De gekozen instrumenten **werken kostenverhogend in plaats van kostenverlagend;**
- De wet **stimuleert geen innovatie**, maar juist traditionele, logge systemen;
- Er is **te weinig ruimte voor lokale zeggenschap en participatie;**
- **Burgers betalen de prijs**, terwijl hun invloed minimaal is;
- En het geheel kan leiden tot **dure, trage, en mogelijk mislukte projecten met weinig draagvlak.**

Dat is, kort samengevat, vernietigend.

Hoe komt zo'n wet dan toch op tafel?

Dit is precies de fascinerende (en frustrerende) vraag. En het antwoord ligt inderdaad deels bij de manier waarop wetgeving tot stand komt. Een paar inzichten:

1. Wetgeving als technocratisch compromis

De wet is waarschijnlijk **geschreven door ambtenaren**, in nauwe afstemming met departementen, juristen, en een beperkt aantal stakeholders. Daarin spelen een paar dynamieken:

- **Ambtenaren mikken op controleerbaarheid en juridische dichtgetimmerdheid**, wat leidt tot dikke wetten vol regels.
- De **focus ligt vaak op risicovermijding en systeemzekerheid**, minder op innovatie, flexibiliteit of eenvoud.
- Wetgeving wordt soms **te veel top-down** geschreven: “we sturen op regionale schaal, dus moet de wet dat ook doen”, zonder zich af te vragen of dat werkt op wijkniveau.

2. Invloed van gevestigde belangen

Grote partijen zoals energiebedrijven en netbeheerders hebben vaak meer toegang tot beleid dan burgercoöperaties of kleine ondernemers. Daardoor:

- **Wordt gestuurd op grootschalige infrastructuur**, die goed past bij die grote partijen.
- Ontstaan wetten die de **oude spelregels verfijnen**, in plaats van nieuwe spelregels te maken voor een veranderende realiteit.

3. Onvoldoende gevoel voor wat lokaal leeft

Veel beleidsmakers **werken op afstand van de praktijk**. Ze zien niet hoe wijkinitiatieven, coöperaties en innovatieve ondernemers eigenlijk veel sneller, goedkoper en socialer kunnen opereren dan de oude grote systemen. Of ze **zien het wel, maar vinden het te onvoorspelbaar of moeilijk te reguleren**.

4. Politieke druk om "iets te doen"

Als de politiek vraagt om een 'grotere rol voor de overheid', dan wordt dat vaak vertaald als **centralisatie en standaardisatie**, in plaats van regie op maat of het versterken van de lokale praktijk. Zo ontstaat een wet die **goed oogt op papier**, maar in de praktijk **mogelijk averechts werkt**.

! Waar gaat het mis?

Kort gezegd: de wet wil **te veel regelen, te veel sturen, en te veel opschalen**, zonder:

- goed zicht op **lokale innovatie**,
- voldoende **vertrouwen in gemeenten en burgers**,
- of een **werkelijk eenvoudige structuur** die betaalbaarheid en effectiviteit ondersteunt.

... Wat nu?

De wetenschapstoets is een belangrijk signaal: **deze wet in deze vorm gaat waarschijnlijk niet werken**. Het risico is groot dat:

- er veel geld wordt uitgegeven,
- het draagvlak verder afbrokkelt,
- en dat innovatieve, goedkopere oplossingen buiten de boot vallen.

De Kamer doet er verstandig aan om:

- de wet flink te versimpelen,
- gemeenten en burgers écht invloed te geven,

- en ruimte te creëren voor experimenten en technologie-neutrale oplossingen.

Deze analyse is een service van [de Edese Vos](#).

De Edese Vos biedt onafhankelijke, lokale journalistiek die beleid en macht kritisch volgt.